

Simona Lesar
Strateški razvoj GZS

Antonija Božič Cerar
svetovalka generalnega direktorja GZS

INTERVJU

Rak rana ostajajo okoljevarstvena dovoljenja

Podjetja zaradi dolgotrajnih postopkov izgubljajo dodano vrednost, zaradi česar so spremembe na področju izdaje okoljevarstvenih dovoljenj nujne.

Barbara Perko

Slediti spremembam na področju okoljevarstvene zakonodaje ni mačji kašelj. Zlivajo se namreč v vse pore poslovanja, zato je nujno, da se nanje gleda z različnih zornih kotov. Pomembno je, da se v reševanje dilem vpletajo strokovnjaki z več različnih področij, se strinjata **svetovalka generalnega direktorja GZS Antonija Božič Cerar** in **Simona Lesar iz Strateškega razvoja GZS**. Gospodarska zbornica Slovenije je na tem področju zelo aktivna in prepoznana kot pomemben partner, januarja organizira tudi Strateški svet za okolje, kjer se bodo dotaknili trenutno aktualnih tematik. Ključno pri tem je sodelovanje s podjetji.

Na področju okoljevarstva je trenutno odprtih več pomembnih tem. Kakšno vlogo na tem področju ima zbornica?

ABC: Zbornica mora vedeti, kaj se dogaja v gospodarstvu, kje prihaja do težav. Obenem moramo biti dobro obveščeni o tem, kaj se dogaja na področju zakonodaje in trendov, tako pri nas kot v EU. Okoljski del postaja hrbtenica vseh politik. Ima zelo obsežen in globok vpliv. Vsa okoljska zakonodaja in zahteve so razmeroma nove, tako da se vsi ves čas učimo.

SL: Težava je tudi v tem, da nimajo v vseh podjetjih dovolj zaposlenih, ki bi za to skrbeli, sledili vsem zahtevam in še izvajali prakso. Zbornica je lahko v veliko pomoč, ker lahko nudi strokovno podporo

in je na voljo za vprašanja. Velikokrat se podjetja obračajo na nas, dajejo pobude, da lahko mi po najboljših močeh dajemo pripombe za spremembe zakonodaje.

ABC: Če mi zelo dobro razumemo, kaj se dogaja v podjetjih in to znamo obrazložiti tistim, ki pripravljajo predpise, imamo večje možnosti za uspeh. Zato je sodelovanje s podjetji izjemno pomembno.

Industrija se zaveda svoje odgovornosti in spremlja dogajanje na področju tehnologij.

Katera področja bi v tem trenutku še posebej izpostavili?

ABC: Eno kritičnih področij so okoljevarstvena dovoljenja (OVD). Gre za področje, ki je precej zapleteno po vsej Evropi, pri nas pa so še dodatne ovire, zaradi katerih se vse premika še počasneje. Zavedati se moramo, da je slovenska industrija v primerjavi s tujino relativno majhna, nišna, unikatna.

SL: Vsaka tovarna je zgodba zase. V Sloveniji imamo na primer dve steklarni in bi si mislili, da je to enaka zadeva, a ni tako. Govorimo namreč o čisto drugi vrsti stekla, drugem načinu obdelovanja, kar pomeni, da so zahteve in značilnosti povsem drugačne. Enako velja tudi za drugo industrijo. OVD so trenutno največja rak rana prav zaradi zelenega prehoda.

Govorimo o prestrukturiranju industrije, uporabi čistejših virov energije, istočasno pa nas zavirajo pri umeščanju v prostor in dovoljevanju. Če bomo želeli dosegati cilje, ki smo si jih zastavili, tako v zelenem dogovoru kot v Nacionalnem energetskega podnebnem načrtu, bomo morali narediti korake naprej.

ABC: Ob predstavitev ob pripravi NEPN vidimo, da se industrija zaveda svoje odgovornosti, spremlja, kaj se dogaja na področju tehnologij. Zelo težko pa je te tehnologije prenašati v prakso, če izdajanje dovoljenj traja po več let. Vprašanje, če bo ta tehnologija po štirih letih še ustrezala, saj gredo inovacije in tehnologije zelo hitro naprej. Dodatno je stvari zapletel Zakon o varstvu okolja z izredno kratkimi roki, dodatnimi postopki. Čisto po nepotrebnem se je ustvaril dodaten zaplet, ker je bilo premalo javne razprave v času sprejemanja zakona.

Se spreminja kaj na bolje?

SL: Menim, da se stanje le še slabša. Dejstvo pa je, da se ta problematika na vsakem posvetu čedalje bolj izpostavlja. Čedalje več se o tem govori, tako da upamo, da se bo premaknilo na bolje. Trenutno je v sprejemanju nov zakon o umeščanju naprav za obnovljive vire energije v prostor in upamo, da bo omogočil, da se mogoče kakšne zadeve malce hitreje premaknejo.

Kaj pa podjetja izpostavljajo, ko gre za OVD?

ABC: Podjetja ne razumejo, kako se tam, kjer so možne skokovite spremembe na bolje, ne da nič narediti, čeprav bi to pomenilo izboljšanje za okolje, za zdravje ljudi. Pripravljene imajo projekte, finančno konstrukcijo, zagotovljena sredstva, a ne morejo zelenega izvesti, ker vse traja predolgo. Sploh tam, kjer imajo tuje lastnike, ti sprašujejo, kaj je narobe, da postopki trajajo toliko časa.

SL: Podjetja izgubljajo neko dodano vrednost. Če si jaz danes zamislim, da bom neko tehnologijo spravila v prakso, dovoljenje za to pa dobim čez 4 leta, je ta tehnologija že popolnoma zastarela.

Sistemi ponovne uporabe bodo popolnoma spremenili način delovanja in sledljivosti embalaže.

Kaj poleg OVD bi še izpostavili?

SL: Veliko sredstev za raziskave in razvoj ter podporo industriji bo treba nameniti na področju zelenih tehnologij, da jih bo industrija lahko začela uvajati. Pomembna tema je energetska kriza, saj je od tega, ali bo energentov dovolj, odvisno, kako se bo prebrodila naslednja zima. Cene

rastejo v nebo. Odprto ostaja vprašanje, ali bo država s svojimi ukrepi omogočila preživetje, pa tudi nadaljnjo gospodarsko rast.

ABC: Potrebna bo ne samo modernizacija industrije, ampak celotne infrastrukture, saj gre to z roko v roki. Evropska industrijska strategija, slovenska industrijska strategija in celo evropski zeleni dogovor pravijo, da je industrija – še posebej energetskega intenzivna, proizvodnja materialov – ključna. Tista, okrog katerega se razvijajo drugi industrijski ekosistemi srednjih in malih podjetij, ki ponujajo storitve in blago. Ta industrija mora prva narediti prehod, da bo z razvojem tehnologij, ki jih ona rabi, za sabo potegnila tudi ostalo gospodarstvo. Tukaj bo morala tudi družba oziroma država investirati v tisto infrastrukturo, ki bo drugačna pri zelenem prehodu, kot je zdaj.

Kaj je zbornica na teh področjih dosegla?

SL: GZS igra pomembno vlogo pri pripravi predlogov in usklajevanju zakona za pomoč gospodarstvu zaradi visokih cen električne energije in zemeljskega plina. Že za prvi zakon, ki je bil sprejet za pomoč od junija do decembra, je GZS predstavila predlog, ki je bil po usklajevanju tudi sprejet. Praktično vsak dan

potekajo usklajevanja za prihodnje leto. Sodelovanje je dobro, vendar s trenutnim predlogom nismo zadovoljni, kar je bilo tudi javno večkrat izpostavljeno in pričakujemo večji posluš za gospodarstvo s strani odgovornih. GZS povezuje tudi ostale delodajalske skupine. GZS sodeluje pri prebojih za prihodnje tehnologije. Strateški svet za energetiko že celo leto dela na tem. Konec oktobra je bil v državnem svetu posvet na temo energetskega prehoda, kje so bili sprejeti sklepi in priporočila, ki smo jih potem predstavili konzorciju, ki pripravlja NEPN. Proizvodnja in predelava materialov je strateška nacionalna panoga, zato je treba poskrbeti, da preživi in se razvija, saj prispeva kar 25 % k dodani vrednosti gospodarstva. Za njeno prihodnjo konkurenčnost in obstoj je ključnega pomena zanesljiva oskrba z nizkoogljično energijo po dostopnih in konkurenčnih cenah. Do leta 2035 želimo doseči energetskega uvoza neodvisnost in podnebno nevtralnost z ustreznimi kombinacijami različnih nizkoogljičnih virov. Treba je upoštevati ekonomiko in financiranje energetskega prehoda. Skupaj s svetom za razvoj pri SAZU smo izračunali, da bi morale investicije v celotnem obdobju do 2050 znašati okoli 2 % BDP letno. Le na ta način bomo lahko izvedli investicije v zeleni prehod. Treba je pospešiti umeščanje OVE in jedrskih projektov v prostor, pripraviti načrt razvojno-raziskovalnih aktivnosti in aktivno vključevati zainteresirane predstavnike mladih v uresničevanje energetskega prehoda. Projekt Energetski prehod Slovenije (www.energetskiprehod.si) se tako razvija v nacionalno platformo za spodbujanje javne razprave in oblikovanje priporočil odločevalcem, ki podpirajo realističen energetski prehod Slovenije.

ABC: Ko se je pred tremi leti pripravljala prejšnja NEPN, je bila zbornica spregledana. Izpeljali smo močne aktivnosti, da bi se to spremenilo. Dosegli smo, da nas zdaj vabijo k sodelovanju kot partnerje. Tudi pri zagotavljanju enakih konkurenčnih pogojev ugotavljamo, da imamo možnosti za strokovni preboj, če se držimo osnovnih evropskih načel in če dobro poznamo dogajanje v industriji ter znamo

vse skupaj zagovarjati. Zdaj končno upamo, da bodo podjetja pridobila možnost nadomestila za posredne stroške emisij toplogrednih plinov. Ves čas delamo na tem, da nas prepoznavajo kot strokovnega partnerja, ki ve, kaj se dogaja v industriji oz. gospodarstvu in ki pozna evropske smernice in zahteve.

Do leta 2050 bi morali za investicije v zeleni prehod nameniti okoli 2 % BDP letno.

Spremembe se pripravljajo na področju embalaže. Kaj prinašajo?

ABC: Sredi letošnjega leta bi moralo priti do spremembe direktive, a je Evropska komisija spremenila svoje načrte. Zdaj bo neposredno veljavna uredba EU za embalažo in odpadno embalažo, ki uvaja bolj enotna pravila. V preteklih letih se je namreč izkazalo, da so nekatere države kljub skupni direktivi sprejemale svoje ukrepe, kot na primer označevanje embalažnih materialov, ki predstavljajo oviro na trgu. Nekateri proizvajalci, ki so prisotni na več trgih, bi morali embalažo prilagajati za vsak trg posebej, kar gotovo ni smiselno.

Evropska komisija je 30. novembra predstavila predlog evropske uredbe o embalaži in odpadni embalaži, ki bo šla skozi

redni zakonodajni postopek. Velik poudarek je na uvajanju sistemov ponovne uporabe, kar nam popolnoma spreminja način delovanja in sledljivost embalaže. Do 2030 mora vsa embalaža, ki bo dana na trg imeti dejansko možnost reciklaže. Embalaža, ki ne bo dosegla vsaj 70 odstotkov, bo veljala za nerekiclabilno. Podjetja bodo morala za embalažo vzpostaviti podobne postopke spremljanja embalažnih materialov, kot jih poznajo elektro podjetja pri označevanju CE. Proizvajalci morajo že zdaj slediti t. i. bistvenim zahtevam, s predlogom nove uredbe se ti zdaj zaostrejejo in so označene kot okoljsko trajnostne zahteve. Ponovna uporaba bo imela prednost in bo gotovo popolnoma spremenila poslovne modele.

Evropska unija nalaga svojim članicam nove in nove uredbe. S kakšnimi težavami se soočamo pri njihovem prenašanju v našo zakonodajo in v prakso?

ABC: Že v času pred evropskim zelenim dogovorom je bilo več kot 500 delov zakonodaje, ki se dotikajo okolja, kjer sem prepričana, da nihče ni imel celovitega vpogleda. Od sprejetja evropskega zelenega dogovora vidimo, da okolje prihaja v vse pore delovanja, zato je izjemno težko to spremljati in napovedovati vse vplive. Sploh za tako majhno državo, kot je

Slovenija, kjer smo kadrovsko omejeni. Zelo težko je po eni strani vse spremljati, po drugi pa povezovati vse ljudi, ki pokrivajo določena področja.

SL: V podjetjih izpostavljajo, da si želijo stabilno poslovno in zakonodajno okolje. Čez noč zdaj prihajajo spremembe in včasih je nemogoče, da česa ne bi spregledal. Nobenemu podjetju pa ni v interesu, da bi delali v neskladju z zakonodajo. Če se to ne bo umirilo, da boš lahko vsaj nekaj časa delal po nekem sistemu, ki se ne bo spreminjal, se bo vse skupaj začelo podirati.

ABC: Ni to, da podjetja ne spoštujejo okolja, ampak včasih način sprejemanja zakonodaje oziroma zahtev ustvarja nedoslednosti, ki jih je zelo težko izpolniti, okolju pa nič ne doprinašajo. V bistvu na koncu dajejo vtis, da so podjetja neskladna.

SL: Daleč od tega, da podjetja ne bi želela izpolnjevati ali delati teh stvari. Mi smo izvozna država in kupci, ki prihajajo, želijo sodelovati s podjetji, ki so trajnostna in odgovorna do okolja. Vse presoje in strategije, ki jih izvajajo, morajo podjetja prikazati vnaprej in te stvari izkazovati. To so predpogoji za sodelovanje z nekim tujim podjetjem. Slovenska podjetja se tega dobro zavedajo. Področje okolja in trajnosti je postalo pomemben del najvišjega menedžmenta v podjetju. Glede na to, kako se zadeve spreminjajo, pa je občudovanja vredno, da podjetja še lahko spremljajo in delajo na način, kot delajo.

Na kaj morajo biti podjetja v prihodnjem letu pozorna, ko gre za spremembe zakonodaje?

ABC: Napovedan je nov paket zakonodaje za krožno gospodarstvo, katerega del je embalažna uredba. Vse večji poudarek je na trajnostnem poročanju, kjer se navzdol pomikajo meje glede velikosti podjetij, ki naj bi poročala. Svet EU je potrdil novo direktivo tako, da zdaj pričakujemo njeno objavo v Uradnem listu EU. Pripravlja se tudi direktiva, ki bo od podjetij zahtevala trajnostno spremljanje virov po vrednostnih verigah. Spremljati bodo morala, od kje dobivajo vhodne surovine, ne samo z vidika okolja, ampak tudi preprečevanja

izkoriščanja otrok, zagotavljanja varnosti in zdravja delavcev itn oziroma to, kar označujemo kot trajnost v širšem pomenu. To bo kar velik zalogaj.

SL: V Sloveniji pričakujemo nov zakon o varstvu okolja, pričakujemo spremembo uredbe o odpadkih, potem prvi osnutek novega NEPN-a. Do junija mora biti jasno, ali se bo uredba o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju spreminjala ali ne.

ABC: Napovedan je tudi nov zakon o vodah, o čemer smo v novembru pisali v Glasu gospodarstva. Videti moramo tudi, kako se bo izvajala razširjena odgovornost proizvajalcev, kjer čakamo na razsodbo ustavnega sodišča. Zelo veliko tem in področij je odprtih.

Podjetja si želijo stabilno poslovno in zakonodajno okolje. Občudovanja vredno je, da še lahko spremljajo zakonodajne spremembe in delajo na način, kot delajo.

Katere tehnologije pa predstavljajo prihodnost?

ABC: Kot prvo bi rekla, da nadgradnja in optimizacija vseh tehnologij z možnostmi, ki jih ponujajo digitalizacija, umetna inteligenca. Vso industrijo čaka elektrifikacija proizvodnje. Električna, ki bo poganjala to proizvodnjo, bo morala prihajati iz obnovljivih oz. nizkoogljicnih virov. V prihodnosti bomo potrebovali dvakrat več elektrike, kot je imamo zdaj na razpolago. Razvijajo se nove jedrske tehnologije, vodikove tehnologije, hranilniki energije. V zelo različnih smereh se zelo veliko dogaja in Slovenija mora ujeti ta tempo.

SL: Razvoj bo šel v smeri zmanjšanja uvozne odvisnosti in diverzifikacije virov. Ne moremo biti odvisni samo od enega vira. Predvideva se, da bo določen del plina še ostal v rabi v omrežju, s tem da bodo v sistem dodajali nadomestne pline obnovljivega izvora, kot sta vodik in biometan. V načrtu je tudi evropsko vodikovodno omrežje.

ABC: Nobenemu viru se ne smemo odpovedati. Poleg industrije se bo namreč

elektrificiralo tudi ogrevanje, pa promet in vse to mora biti iz nizkoogljicnih virov. Čaka nas velik izziv. Zdaj namreč eno tretjino elektrike dobimo iz termoelektrarne, eno tretjino iz jedrske elektrarne in eno tretjino iz obnovljivih virov. Če katerikoli od teh odpove, smo v težavah.

Ker so naše tovarne relativno majhne, so majhne tudi njihove količine odpadkov. Treba bo iskati skupne tokove in skupno obravnavo, da bodo ekonomsko smiselne.

Januarja organizirate strateški svet za okolje. Kaj bodo glavni poudarki?

ABC: Osredotočili se bomo na eni strani na industrijska dovoljenja, na drugi strani na dovoljenja za infrastrukturo in infrastrukturne projekte, na tretji pa na dovoljenja za predelavo odpadkov in za koristno izrabo virov za krožno gospodarstvo.

Kaj lahko pričakujemo na področju krožnega gospodarstva?

ABC: EU tudi na tem področju želi enotna pravila, saj zdaj vsaka država to izvaja po svoje. Nekatere države imajo upravne postopke, ki določijo, kdaj preneha status

odpadka oz. imajo upravne postopke za stranske proizvode, druge jih nimajo. Ko neki material potuje iz ene države v drugo, je v eni lahko stranski proizvod, v drugi že proizvod, v tretji pa spet odpadki.

SL: V Sloveniji nas na področju krožnega gospodarstva čaka še veliko dela. Krožno gospodarstvo se začne že, ko načrtuješ nek izdelek – kako ga boš naredil, da bo imel čim daljšo življenjsko dobo, kako boš njegove komponente razgradil, da bo primerno za okolje.

ABC: Treba se bo povezovati. Naše tovarne so relativno majhne, majhne so tudi njihove količine odpadkov, zato je treba iskati skupne tokove in skupno obravnavo, da so ekonomsko smiselne. Vsakič, ko nek odpadki pretvoriš v surovino, je treba opraviti veliko več analiz in preverjanj, ali je odpadki varen ali ne. Težko konkuriraš svežim, deviškim surovinam, kjer tega ne preverjajo.

SL: Pri nas so podjetja na tem področju povezana v SRIP Krožno gospodarstvo, katerega koordinatorka je Štajerska gospodarska zbornica. Aktivni na tem področju so tudi vsi ostali SRIP-i za katere skrbi GZS, to so SRIP Hrana, SRIP ToP, SRIP MATPRO. Veliko pozornost posvečajo trajnostnim vidikom razvoja novih proizvodov in procesov. ■

